

Eduskunnan talousvaliokunnalle
Valiokuntaneuvos Teija Miller
tav@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 19.4.2016

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eräiden valtiontukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain, valmisteverotuslain, sähkön ja eräiden polttoainelaiden valmisteverosta sekä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia eräiden valtiontukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta. Valtiontukea myöntävän tahon olisi Euroopan unionin valtiontukisäännösten mukaisesti ilmoitettava julkaistaviksi yksilöidyt vakiomuotoiset tiedot yli 500 000 euron yksittäisen tuen myöntämisestä. Maatalouden alkutuotannossa vastaava velvoite koskee yli 60 000 euron tukea ja kalastus- ja vesiviljelyn alalla yli 30 000 euron tukea. Tiedot ilmoitettaisiin Euroopan komission jäsenvaltioita varten ylläpitämään tietojärjestelmään, josta ne julkaistaan Suomea koskevalla verkkosivustolla.

Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa Euroopan unionin valtiontukisääntöjen uudistuksen yhteydessä hyväksytyjen jäsenvaltioita velvoittavien tukipäätöstietojen julkaisuvelvoitteiden toimeenpano Suomessa. Tukitietojen julkaiseminen parantaa valtiontukia koskevaa avoimuutta sekä kansallisesti että Euroopan unionissa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2016.

Lausunto

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia eräiden valtiontukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta lisäämällä lakiin uusi 2 a § tukitietojen julkaisu- ja avoimuusvelvoitteesta. Tukitietojen julkaisua koskeva vaatimus perustuu EU:n valtiontukisääntöihin. Tietojen julkaisua koskevat vaatimukset kohdistuvat etenkin julkisiin viranomaisiin, kuten tukea myöntävään valtioon, kuntaan, kuntayhtymään tai muuhun julkisyhteisöön tai julkisoikeudelliseen laitokseen, yhtiöön tai yhdistykseen. Velvoite koskisi laajasti kaikkia julkisia varoja myöntäviä tahoja silloin, kun SEUT -sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan valtiontuen edellytykset täyttyivät ja tuki myönnetään joko voimassa olevan ryhmäpoikkeusasetusten säännösten mukaisena tukena tai SEUT -sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisessa ilmoitusmenettelyssä tehdyn komission päätöksen perusteella. Kyse olisi informatiivisesta säännöksestä, jonka tavoitteena on varmistaa EU:n valtiontukilainsäädännön Suomea velvoittavan julkaisuvelvoitteen täytäntöönpano.

Hallituksen esityksessä mainittu avoimuusvelvoite koskee ainoastaan valtiontueksi määriteltyjä tukia eli toisin sanoen taloudelliseen toimintaan myönnettäviä tukia. Tämä tarkoittaa, että tuen luonne tulee olla selvä, jotta tiedetään, aiheuttaako velvoite toimenpiteitä.

Hallituksen esityksessä on käyty varsin hyvin läpi taloudellisen toiminnan tunnusmerkkejä. Siinä muun muassa todetaan, että yrityksen käsitteen sisältö on täsmentynyt oikeuskäytännössä taloudellisen toiminnan käsitteen kautta. Tekstissä mainitaan esimerkkeinä, että valtiontukisääntelyn kannalta merkitystä ei ole esimerkiksi sillä, onko kysymyksessä yksityinen tai julkisomisteinen yritys.

Tukitoimista puhuttaessa jossain määrin yleinen käsitys tuntuu vielä kuitenkin olevan, että esimerkiksi toiminnan yleishyödyllisyys poistaisi toiminnalta sen taloudellisen luonteen, vaikka näin ei ole. Myös se, että yrityksen käsite on kansallisesti ja EU:n valtiontukisäännösten näkökulmasta erilainen, aiheuttaa käytännössä tulkinnanvaraisuutta. Tämä huomioiden olisi siten hyvä tilaisuus informaatiomielessä käydä asiaa hieman laajemmin läpi valiokunnan mietinnössä. Yksinomaan yrityksestä puhuminen, vaikka se onkin EU:ssa asiassa käytetty tapa ilmaista asiat, ei välttämättä riittävällä tavalla avaa taloudellisen toiminnan käsitettä ja tosiasiallista laajuutta.

Julkaissuvelvoitteen piiriin kuuluvat yli 500.000 euron yksittäiset tukipäätökset. Tällä hetkellä kunnat tai kuntayhtymät erittäin harvoin myöntävät yli 500.000 euron ylittäviä yksittäisiä tukia, joten lain velvoitteen käytännön merkitys kuntien ja kuntayhtymien toimintaan voidaan pitää melko vähäisenä. Mikään ei myöskään tällä hetkellä viittaa siihen, että kuntien ja kuntayhtymien tukipolitiikka tulisi tältä osin muuttumaan vaan on oletettavaa, että kunnat ja kuntayhtymät tulevat entistä vähemmän antamaan taloudellista tukea valtiontukisäännösten tarkoittamaan taloudelliseen toimintaan.

Koska avoimuusvelvoite tulee koskemaan vain valtiontueksi määriteltyjä tukia, olisi luonnollisesti oltava ensin selvitettyä, minkä luonteisesta tuesta kulloinkin on kysymys. Tähän kysymykseen antaa eväitä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettuun lakiesitykseen sisällytetty yritystukineuvottelukunnan lausuntomenettely, mistä lakiesityksestä talousvaliokunta on antanut mietinnön (TaVM 6/2016 vp - HE 22/2016 vp).

Kuntaliitto pitää valitettavana epäkohtana sitä, että uusi yritystukineuvottelukunnan valtiontukiarviointi ei ole kuitenkaan kuntien ja kuntayhtymien käytössä. Arviointi olisi todennäköisesti monesti hyödyllinen ja avuksi myös kuntatoimijoille niiden arvioidessa tukien luonnetta, ottaen huomioon, että kuntia ja kuntayhtymiä sekä tulevia maakuntia tulee koskemaan sanottu valtiontukien avoimuusvelvoite, joka edellyttää tietoisuutta myönnettävien tukien luonteesta. Jos kunnissa, kuntayhtymissä ja tulevissa maakunnissa ei ole riittävässä määrin tunnisteta tukitilannetta, ei avoimuusvelvoitekaan pääse täysimittaisena toteutumaan.

SUOMEN KUNTALIITTO

Arto Sulonen
johtaja, lakiasiat

Pirkka-Petri Lebedeff
johtava lakimies